

NACIONALINIS SUSIVIENIJIMAS

Politinės partijos Nacionalinis susivienijimas informacinis leidinys Raseinių rajono gyventojams. 2026 m. ruduo www.susivienijimas.lt

3p.

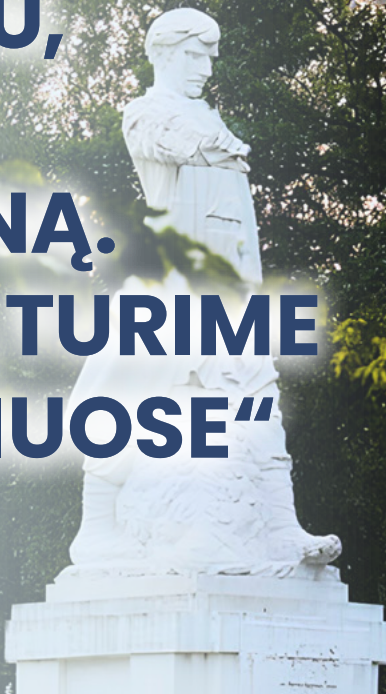
**DR. KASTYTIS RUDOKAS.
RASEINIAI – PATOGI VIETA KURTI ATEITĮ**

4p.

**NACIONALINIO SUSIVIENIJIMO PASIŪLYMAI
RASEINIŲ RAJONUI**

Donato Babensko ir Simono Kaunelio nuotraukos

JUOZAS SURVILA: „GERAI SUPRANTU, KODĖL ŠEIMOS PASIRENKA KAUNĄ. TODĖL ŽINAU, KĄ TURIME PAKEISTI RASEINIUOSE“

Juozas Survila yra Nacionalinio susivienijimo Raseinių skyriaus pirmininkas, kandidatas į Raseinių rajono mero pareigas

Matavimų inžinierius, verslo žmogus, ūkininkas ir dviejų vaikų tėtis Juozas Survila kalba apie savo ryšį su Raseinių kraštu, sprendimą kandidatuoti į merus, įkurtą Nacionalinio susivienijimo skyrių ir savivaldybę, kuri turi ne tik prižiūrėti esamą sistemą, bet ir aiškiai žinoti, kam dirba.

Pradėkime ne nuo politikos. Kas šiandien yra Juozas Survila?

Pirmiausia esu vyras ir dviejų vaikų tėtis. Šeima man yra pagrindinis atskaitos taškas, nes per ją labai praktiškai pamatai, ar miestas ir rajonas patogūs žmogui. Ne iš strategijų, o iš kasdienybės: kiek laiko užtrunka nuvežti vaiką, ar lengva gauti reikalingą paslaugą, ar šeima gali rasti tinkamą būstą, ar tėvams lieka laiko ne tik logistikai, bet ir vaikams.

Pagal išsilavinimą esu matavimų inžinierius. Daugiau kaip penkiolika metų dirbu geodezijos ir kadastrinių matavimų srityje, turiu savo verslą, ūkininkauju Raseinių rajone. Šie darbai labai skirtingi, bet abu moko to paties: sprendimas turi veikti ne popieriuje, o realiaime sklype, realiaime ūkyje ir konkrečiu laiku.

Jūsų gyvenimas šiandien vyksta tarp Kauno ir Raseinių krašto. Ar jums, kaip kandidatui į merus, tai nėra nepatogus klausimas?

Tai ne nepatogus, o esminis klausimas. Jo apleiti nenoriu. Aš gerai suprantu, kodėl jaunos šeimos pasirenka Kauną. Ten daugiau darbo galimybių, platesnė būsto rinka, daugiau paslaugų vaikams. Žmogus dažniausiai išvažiuoja ne todėl, kad

nemyli savo krašto, o todėl, kad priima racionalų sprendimą šeimai.

Ta pati patirtis leidžia aiškiau matyti ir Raseinių pranašumus. Čia gali būti trumpesni atstumai, daugiau erdvės, artimesnė bendruomenė, mažiau kasdienio laiko automobilyje. Tačiau vien mažesnio miesto neužtenka. Paslaugos turi veikti, būstas turi būti prieinamas, o vaikas turi gauti stiprų startą.

Nenoriu žmonėms aiškinti, kad jie privalo grįžti iš sentimentų. Noriu, kad Raseiniai taptų racionaliu pasirinkimu šeimai.

KEISTI SPRENDIMŲ PRIĖMIMO LOGIKĄ

Kas Jus paskatino žengti į politiką?

Ilgą laiką politiką vertinau iš šalies. Darbo man netrūko ir netrūksta. Tačiau dirbdamas matininku, versle ir ūkyje nuolat susiduri su valstybe bei savivalda. Pamatai, kad ta pati problema kartojasi skirtingiems žmonėms ir skirtingose vietose: vienur su Nacionaline žemės tarnyba, kitur su „Via Lietuva“, dar kitur tarp pačios savivaldybės skyrių.

Iš pradžių bandai išspręsti vieną konkretų atvejį. Po kurio laiko suprantu, kad problema – ne konkretus darbuotojas, blogai veikia pats procesas. Kiekvienas iš naujo renka tuos pačius dokumentus, aiškina tą pačią situaciją ir laukia to paties atsakymo.

Man politika yra būdas ne tik komentuoti atskirus sprendimus, bet keisti jų priėmimo logiką. Mane domina ne vienas gražus objektas. Mane domina sistema, kuri po ketverių metų veikia geriau negu veikė prieš tai.

Kodėl Raseiniuose kūrėte Nacionalinio susivienijimo skyrių?

Partijos skyrius neturi būti vien rinkimų sąrašo surinkimo vieta. Jeigu jis gyvas tik kampanijos metu, tokio skyriaus nereikia.

Norime suburti žmones, kurie turi skirtingos patirties ir gali kalbėti ne tik apie pareigas, bet ir apie konkrečius sprendimus. Savivaldai reikia ūkininkų, mokytojų, verslo žmonių, bendruomenių atstovų, jaunų šeimų, viešojo sektoriaus specialistų. Ne tam, kad visi galvotų vienodai, o tam, kad sprendimas būtų patikrintas iš kelių pusių.

Man svarbu ir tai, kad skyrius dirbtų tarp rinkimų: rengtų pasiūlymus, viešai vertintų savivaldybės sprendimus, keltų problemas ir prisiimtų atsakomybę už savo poziciją. Raseiniams reikia ne vienkartinio politinio projekto, o ilgalaikės komandos.

Kodėl kandidatuoju į merus?

Meras turi galimybę formuoti ne tik atskirą sprendimą, bet visos savivaldybės darbo kultūrą. Jo darbas nėra vien dalyvauti renginiuose, atidaryti objektus, bet jis ir neturi turėti atsakymo į kiekvieną smulkmeną.

Meras turi nustatyti kryptį, susitarti dėl prioritetų, suburti stiprią komandą ir pareikalauti rezultato. Savivaldybėje turi būti aišku, kas daroma, kodėl tai daroma, kiek tai kainuoja, kas atsakingas ir kada bus baigta.

Kita mero pareiga – atstovauti rajonui santykiuose su valstybe. Dalis Raseinių problemų nėra vien savivaldybės kompetencijoje. Tačiau tai nėra prie-

žastis nuleisti rankas. Meras turi gebėti telkti kitas savivaldybes, pateikti problemą vyriausybei ir siekti sprendimo, o ne vien persiųsti žmogui kitos institucijos kontaktus.

SUSITARTI DĖL TIKSLŲ

Ar dabartiniuose Raseiniuose viskas blogai?

Ne, taip teigti būtų nesąžininga. Raseiniuose yra stiprių įstaigų, veiklių bendruomenių, gerų darbuotojų ir padarytų darbų.

Problema nėra neveiklumas. Problema yra ta, kad trūksta vieningos krypties. Galima sutvarkyti gatvę, atnaujinti pastatą, surengti šventę ir vis tiek nežinoti, kuo Raseinių rajonas nori būti po dešimties ar penkiolikos metų.

Šiandien per dažnai gyvename nuo projekto iki projekto. Mano siūlymas – pirmiausia susitarti, kokį rezultatą norime pasiekti, kaip turėtų atrodyti raseinių gyvenimas, ir tik tada vertinti, kokie objektai ar programos tam reikalingi. Ne objektas turi sukurti tikslą. Tikslas turi pagrįsti objektą.

Kokią pagrindinę Raseinių problemą matote?

Raseinių kraštas mažėja. Gimsta mažai vaikų, jaunos šeimos išvyksta į didmiesčius, o dalis išvykusių nebegrižta. Tai nėra viena atskira „demografijos problema“, kurią išspręs viena programa ar vienas darbuotojas.

Žmogaus sprendimą lemia visa sistema: darbas, būstas, vaikų ugdymas, sveikatos paslaugos, susisiekimas ir kasdienio gyvenimo patogumas. Jeigu bent keli šie elementai neveikia, šeima pasirenka kitą vietą.

Ar meras apskritai gali pakeisti demografinę padėtį?

Tačiau savivaldybė gali padaryti daug, kad padėtis nustotų blogėti. Pirmiausia Raseiniai turi būti geri tiems, kurie jau čia gyvena. Jeigu šeima čia jaučiasi saugi, vaikas gauna gerą išsilavinimą, o kasdienės paslaugos neatima viso laiko, tikimybė išlikti ryšiui su kraštu yra gerokai didesnė.

Taip pat turime kurti realų kelių sugrįžti: būstą, aiškią informaciją, vietą vaikui mokykloje ar darželyje, galimybę pradėti veiklą. Tikslas nėra bet kokia kaina pasiekti gražų gyventojų skaičių. Tikslas – sustabdyti šeimų, vaikų ir kompetencijų nykimą bei didinti gyvenimo kokybę.

Kokia jūsų Raseinių vizija vienu sakiniu?
Raseiniai turi būti geri tiems, kurie jau čia gyvena, ir pakankamai stiprūs, kad išvykusieji norėtų sugrįžti.

Galima formuluoti ir kitaip: Raseiniai – vieta, kurioje užaugama stipriai, į kurią sugrįžtama sąmoningai ir kurioje paprasta pradėti iš naujo.

Man svarbu, kad tai nebūtų vien graži frazē. „Stipriai užaugti“ reiškia kokybiška išsilavinimą, fizinį pagrindą ir galimybę vaikui rinktis ateitį. „Sugrįžti sąmoningai“ reiškia rasti būstą, darbą, paslaugas ir normalią aplinką šeimai. „Pradėti iš naujo“ reiškia, kad Raseiniai turi būti atviri ne tik čia gimusiems, bet ir žmogui, kuris nori čia kurti kitą savo gyvenimo etapą.

Daug kalbate apie šeimą. Ką tai reiškia savivaldybės darbe?

Nacionalinio susivienijimo pozicija aiški: šeima neturi būti viena atskira progra-

mos eilutė. Ji turi būti matas, pagal kurią
vertiname visą savivaldybę.

Galime turėti gerą mokyklą, bet jeigu tėvai kasdien priversti blaškytis tarp skirtingų vietų ir vežioti vaikus į veiklas dešimtis kilometrų, sistema šeimai neveikia. Galime sakyti, kad paslauga yra, tačiau jeigu jos laikas nesuderinamas su žmogaus darbu, ji realiai nepasiekiamo.

Mažesnis miestas gali suteikti tai, ko didmiestis dažnai neatiduoda – laiką. Trumpesnius atstumus, mažiau logistikos, greitesnį ryšį su mokykla, gydytoju ar savivaldybe. Tačiau tam reikia ne padrikų veiklų, o suderintos sistemos.

Vaikui Raseiniai turi garantuoti stiprų akademinį ir fizinį pagrindą. Plaukimas ar gimnastika svarbūs ne dėl medalių. Tai saugumas, koordinacija, kūno valdymas ir sveikata kiekvienam vaikui.

Kaip į šią viziją įeina kaimai ir miesteliai? Rajono kaimai ir miesteliai nėra Raseinių miesto priedas. Tačiau būtų nesąžininga žadėti, kad kiekvienoje gyvenvietėje turėsime visas tas pačias paslaugas.

Svarbiausia, kad paslauga būtų realiai pasiekiamo. Tam reikia gero susisiekimu, lankstesnio transporto, mobiliu paslaugu, skaitmeniniu sprendimu ir aiškaus tinklo. Kaimo žmogui savivaldybė negali būti vien pastatas Raseinių centre.

Kartu kiekvienas miestas turi savo vaidmenį. Šiluva neturi tapti mažesne Raseinių kopija. Ji pirmiausia yra šventovė ir gyva bendruomenė. Betygala, Viduklė ar Ariogala taip pat turi savo stiprybes. Savi valdybės darbas – ne visur nukopijuoti tą patį modelį, o padėti vietai įveiklinti tai, ką ji turi geriausia.

Kuo skirtūsi jūsų vadovaujamos savivaldybės darbo stilius?

Žmogui neturi rūpėti, kuriam skyriui priklauso jo problema. Jis mato vieną savivaldybę ir pagrįstai tikisi vieno aiškaus atsakymo.

Todėl kiekvienam sudėtingesniai klausimui turi būti vienas atsakingas žmogus, aiškus terminas ir matoma eiga. Savivaldybė neturi prašyti dokumento, kurį pati gali pasiimti iš registro ar kito savo padalinio. Kontrolė turi būti taikoma pagal realią riziką, o ne kaip automatinė bendravimo su visais forma.

Pradėti reikėtų ne nuo aklo darbuotojų skaičiaus mažinimo, o nuo procesų audito. Reikia pamatyti, kur darbas dubliuojamas, kur trūksta kompetencijos ir kur sprendimas be reikalo keliauja per kelis kabinetus. Po to galima stiprinti svarbiausius specialistus ir galbūt atsakyti to, kuris nekuria rezultato.

Šeštos kartos raseiniškis – mano šaknys čia. Nuotraukoje – Survilų (Antano Survilos) sodinti Patolupio (Raseinių r.) qžuolai žiemos speigo metu

Kodėl kalbate apie kaimiškų savivaldybių vienijimąsi?

Nes daug problemų Raseiniai sprendžia ne vieni. Tie patys klausimai kartojasi kitose kaimiškose savivaldybėse: dėl valstybinės žemės, kelių, perduodamų funkcijų, teritorijų planavimo ar neproporcingos administracinės naštos.

Dabar kiekviena savivaldybė atskirai rašo raštus NŽT, „Via Lietuva“, ministerijai ar vyriausybei. Ta pati problema išsprendžiama arba neišsprendžiama daugybę kartų. Reikia ne dar vienos deklaratyvios asociacijos, o darbinio mechanizmo: bendro problemų sąrašo, bendros teisinės ir techninės pozicijos, vieno derybinio stalo ir viešo rezultato.

Su kaimynais galime konkuruoti, kas geriau tvarkosi savo rajone. Tačiau turime vienytis ten, kur visiems trukdo tos pačios centrinės taisyklės. Atsakymai vyriausybei turi kilti iš apačios, o ne būti nuleidžiami iš viršaus.

Ko rinkėjams nežadėsite?

Nežadėsiu per ketverius metus iš esmės pakeisti demografinės situacijos, pastatyti visus pageidaujamus objektus ar išspręsti kiekvieno žmogaus problemas.

**prie augančio
Nacionalinio susivienijimo
Raseinių skyriaus!
susivienijimas.lt/prisijunk**

Juozas Survila yra pavyzdys jauno žmogaus, kuriam rūpi ir jo gimtas kraštas, ir Lietuvos išlikimas. Kartu jis kompetentingas eile klausimų, kurių sprendimo šiandien žūt būt reikia Raseiniams. Tokių kaip Juozas ieškome ir džiaugiamės suradę. Raseiniams pasisekė, o aš ramia sąžine kviečiu palaikyti Juozo vedamą šviesių ir patriotiškų žmonių komandą. Lietuvišką Lietuvą kelti pradedame šiandien.

Juozo Survilios nuotrauka

Simono Kaunello nuotrauka

Dr. Kastytis Rudokas. Raseiniai – patogi vieta kurti ateitį

Autorius yra urbanistas, Nacionalinio susivienijimo Gyvenamosios aplinkos komiteto narys

Donato Babensko nuotrauka

Raseiniškiai Nacionalinio susivienijimo suvažiavime.
Pirmas iš dešinės – Kastytis Rudokas

Raseinių miestas ir rajonas turi neįtikėtinai didelį potencialą tapti visapusiškai klestinčia vietoje, tik šis potencialas turi būti protingai atrinktas.

Dabar Raseiniai turi urbanistinių trūkumų, ribotą aukštesnės kvalifikacijos darbo pasiūlą ir nepakankamai išnaudotą geografinę padėtį. Galų gale – viešojoje erdvėje pats gyvenimas ne didmiestyje yra stigmatizuojamas. Tačiau svarbiau akcentuoti tai, kad miestas ir rajonas jau turi tas savybes, kurias didieji miestai šiandien brangiai ir ne visada sėkmingai mėgina susigrąžinti – žmogui suvokiamą mastelį, trumpus atstumus, natūralų žalumą, atvirų ir užstatytų erdvių pusiausvyrą, artimą bendruomenę ir netgi tarptautinio žinomumo šventovę Šiluvą.

Todėl Raseinių ateities klausimas nėra klausimas, kaip tapti maža didmiesčio kopija. Priešingai – reikia suprasti, kodėl mažo miesto savybės XXI amžiuje vėl ir vis labiau tampa pranašumu gerai gyvenimo kokybei pasiekti. Tam ir turime ruoštis.

DIDMIESČIO IŠSIKŲPIMAS

Didmiestis ilgą laiką buvo efektyvus todėl, kad fizinė koncentracija buvo būtina. Universitetui reikėjo vienoje vietoje sutelkti bibliotekas, dėstytojus ir studentus, administracijai – dokumentus ir tarnautojus, verslui – kapitalą, darbo jėgą ir informaciją. Todėl didieji miestai telkė svarbiausias valstybės funkcijas, o paskui, jau turėdami institucinę ir ekonominę persvarą, traukė dar daugiau žmonių bei išteklių.

Tačiau didelė šios sistemos dalis šiandien rieda senais bėgiais. Skaitmeninis ryšys, nuotolinis darbas, pasikeitęs informacijos prieinamumas ir šiuolaikinė logistika panaikino objektyvią būtinybę daugybę veiklų laikyti viename dideliame mieste. Didelė dalis studijų programų, administracinių paslaugų, profesinių veiklų ir aukštos pridėtinės vertės verslų galėtų nė kiek ne prasčiau veikti kitur. Jie tebėra sutelkti didmiesčiuose dažnai ne todėl, kad kitaip negalėtų egzistuoti, o todėl, kad taip buvo sukurta sistema.

Ši inercija pati save pateisina. Jaunas žmogus išvyksta į didmiestį ne vien todėl, kad ten iš prigimties geriau gyventi, bet todėl, kad ten sutelkta studijų ir darbo pasiūla. Paskui jo išvykimas tampa įrodymu, kad regionas esą neturi ateities,

o didmiestyje reikia telkti dar daugiau funkcijų. Taip administracinė ir ekonominė koncentracija pateikiama kaip natūralus žmonių pasirinkimas, nors dažnai pati yra tą pasirinkimą nulėmusi.

Funkcijų ir paslaugų (kurių dauguma jau yra perteklinės) gausa taip pat nėra savaiminis gyvenimo kokybės matas. Kai miestas tampa pernelyg sudėtingas, žmogui tenka aptarnauti jo sistemą: ilgai keliauti, derinti skirtingus grafikus, nuolat laukti ir skubėti, ieškoti vietos automobiliui, mokėti už brangų būstą ir kasdien įveikti atstumus tarp funkcijų, kurios teoriškai turėtų palengvinti gyvenimą. Pasiūlos daugėja, bet laisvo laiko mažėja. Laikas, praleistas automobilyje ar viešajame transporte, nėra gyvenimas.

Patrickas Geddesas ir Lewisas Mumfordas dar XX amžiuje miesto raidą aprašė kaip civilizacinį procesą, kuriame kiekybinė ir funkcinė plėtra galiausiai ima veikti prieš žmogų. Jų vartotas *megapolio* terminas reiškė ne vien didelį miestą, bet sistemą, kurios funkcijų įvairovė pradeda diktuoti žmogaus elgesį. Vėlesnėje *tiranopolio* stadijoje žmogus jau yra skirtas sistemai aptarnauti. Ši mintis šiandien skamba ne kaip abstrakti teorija. Pakanka pabandyti savo valia palikti automobilį kamštyje ir likusią kelio dalį nueiti pėsčiomis – miesto organizmas tokios laisvės paprasčiausiai nenumato.

Dėl to Ernsto Friedricho Schumacherio knygoje „Small Is Beautiful“ išdėstyti argumentai už decentralizaciją, trumposnės ekonominės grandinės, stipresnį socialinį kapitalą ir žmogaus galimybę realiai veikti savo aplinką šiandien yra net aktualesni negu 1973 metais, kai į šias masinės urbanizacijos problemas buvo imta žiūrėti itin rimtai.

Mažas miestas nėra nepakankamai išaukęs didmiestis. Tai kita gyvenimo organizavimo forma – paprastesnė, atsparesnė ir paliekanti žmogui daugiau laiko bei laisvės. Raseiniai turi galimybę šį skirtumą paversti savo pagrindiniu pranašumu.

RASEINIAI JAU TURI TAI, KĄ KITI BANDO SUKURTI

Pirmasis Raseinių pranašumas kitų mažesnių miestų atžvilgiu yra geografinė padėtis. Miestas yra prie pagrindinės Lietuvos rytų ir vakarų susisiekimo ašies, tarp svarbiausių šalies ekonominių kryp-

čių. Tai reiškia, kad Raseiniai nėra tolimesnė Lietuvos periferija. Iš čia patogų pasiekti didžiuosius centrus, uostą ir kitas regionines kryptis, tačiau kasdien nereikia mokėti visos didmiesčio kainos – nei būstu, nei laiku, nei gyvenimo tempu.

Ši padėtis tinka ne tik tranzitui, sandėliams ar mažos kvalifikacijos darbui. Aukštos pridėtinės vertės verslui šiandien svarbios kompetencijos, patikimas ryšys, susisiektis ir kokybiška gyvenamoji aplinka darbuotojams. Visa tai nebėra išimtinė didmiesčio nuosavybė. Inžinerinė, kūrybinė, technologinė ar kita žiniomis grindžiama veikla neprivalo būti vykdoma brangiausiame šalies taške vien todėl, kad taip buvo įprasta. Raseinių geografinė padėtis leidžia būti arti rinkų ir partnerių, o mažo miesto mastelis gali suteikti tai, ko vis labiau stinga didmiesčiui – normalią kasdienybę žmogui ir jo šeimai. Tačiau tam būtina užtikrinti itin aukštą švietimo, neformaliojo ugdymo paslaugų kokybę, gerinti infrastruktūrą.

Tikroji Raseinių problema nėra atstumas. Tai aukštesnės kvalifikacijos darbo vietų ir ekonominės įvairovės trūkumas. Jeigu ši spraga mažėtų, gyvenimas Raseiniuose daugeliui šeimų būtų ne kompromisas, o racionalus pasirinkimas. Čia žmogui nereikėtų rinktis tarp profesinės veiklos ir laiko, kurį jis skiria vaikams, artimiesiems ar sau. Būtent aukštos pridėtinės vertės verslų kūrimasis galėtų atkakinti tai, ką miesto mastelis ir padėtis jau yra paruošę.

Antrasis pranašumas – Raseiniuose vaikštomumas jau pasiektas. Tai ne tolima vizija ir ne ateities projektas, o paprastas fizinis faktas: svarbiausios miesto funkcijos išsidėsčiusios nedideliais atstumais. Mokykla, parduotuvė, įstaiga, parkas ar miesto centras daugeliu atvejų pasiekiami pėsčiomis, o automobiliu – per kelias minutes. Raseiniams nereikia iš naujo kurti 15 minučių miesto. Reikia tik nuosekliai plėtoti tai, kas jau egzistuoja, kad trumpi atstumai taptų patogiomis ir nenutrūkstančiomis jungtimis. Galop, netgi susisiektis automobiliu rajono ribose yra vis dar itin efektyvus. Čia, laiko atžvilgiu, 20 kilometrų automobiliu į darbą prilygsta 2–3 kilometrams piko metu Vilniuje ar Kaune.

Tokio mastelio vertė ypač matoma šeimos gyvenime. Vaiko mokykla ir neformalaus ugdymo vieta yra arti, gamta – taip pat. Tėvai neturi viso laisvo laiko paversti vaikų vežiojimu, o kasdienis judėjimas nėra atskiras logistinis projektas. Mažame mieste para tarsi pailgėja ne todėl, kad čia laikas teka kitaip, bet todėl, kad mažiau jo iššvaistoma tarp vienos funkcijos ir kitos.

Trečiasis pranašumas yra Raseiniams ir visai Lietuvos mažųjų miestų tradicijai būdingas užstatytų bei atvirų erdvių santykis. Lietuva istoriškai yra smulkaus mastelio gyvenviečių kraštas, kuriame miestas nebuvo aklinau atskirtas nuo kraštovaizdžio. Raseiniuose užstatymas dar neužgožia atviros erdvės, o rajone ryšys su laukais, miškais ir natūraliu reljefu yra kasdienybės dalis. Žaluma čia nėra dirbtinai įterpta dekoracija – ji yra prigimtinė miesto ir rajono struktūros savybė. Kita vertus, Raseinių miesto urbanistinė sistema tikrai yra tobulintina.

Švarus oras, žaluma ir galimybė greitai pasiekti atvirą kraštovaizdį nėra vien malonus fonas. Tai psichologinės

ir fizinės gyvenimo kokybės pagrindas. Didmiestyje šias savybes tenka atkurti fragmentais, o Raseiniuose jos tebėra vientisos, nors nepakankamai efektyvios. Svarbu ne mėginti kiekvieną atvirą plotą kuo greičiau užstatyti, bet suprasti, kad būtent santykis tarp miesto ir neužstatytos erdvės yra viena didžiausių jo vertybių.

MAŽĄ MIESTĄ LENGVIAU PATAISYTI

Raseinių nereikia idealizuoti. Miesto urbanistinė struktūra vietomis yra netolygi, kai kurioms erdvėms stinga aiškumo ir tarpusavio ryšio, o bendras vaizdas ne visada atitinka potencialą. Tačiau mažame mieste klaidos nėra tokios sunkios ir inertiškos kaip didmiestyje. Čia vienas tikslus pakeitimas gali būti matomas viso miesto mastu, o atstumas tarp problemos ir jos sprendimo yra trumpesnis ne tik geografiškai.

Didmiestis savo trūkumus taiso dešimtmečiais, nes kiekviena sistema persipina su kita, o vienos vietos pakeitimas sukelia pasekmes tūkstančiams žmonių. Raseiniuose nereikia perstatyti milžiniško urbanistinio organizmo. Reikia geriau sujungti tai, kas jau yra arti, aiškiau suformuoti tai, kas dabar išsiskyrę.

Tai ypač svarbu todėl, kad Raseinių pagrindas yra geras. Geografinės padėties nereikia sukurti. Vaikštomumo nereikia pradėti nuo nulio. Žalumos ir atviro kraštovaizdžio nereikia atkovoti iš ištisinio užstatymo. Šiluvai nereikia išrasti tarptautinio vardo. Svarbiausi dalykai jau yra; trūksta ne naujos miesto tapatybės, o gebėjimo esamą potencialą paversti vientisa gyvenimo ir darbo kokybe.

NE PROVINCIJOS GELBĖJIMAS, O RACIONALI ALTERNATYVA

Regionų stiprinimas dažnai pristatomas kaip gailestingumo ar nostalgijos politika – tarsi valstybė turėtų dirbtinai išlaikyti tai, kam natūraliai lemta sunykti. Tačiau ši prielaida klaidinga. Didmiesčio dominavimas nėra nepajudinamas dėsni; nemaža jo dalis atsirado konkrečiu istoriniu laikotarpiu ir tebėra palaikoma institucijų bei įpročio. Kai technologijos panaikina būtinybę daugelį funkcijų telkti vienoje vietoje, mažas miestas vėl tampa ne praeities liekana, o ateities formuotoju.

Friedrichas Weinrebass žmonijos raidą aiškino kaip nuolatinę įtampą tarp progreso – noro pasaulį perkurti – ir grįžimo prie pradžių. Ši įtampa būtina: kai pažanga suprantama tik kaip vis didesnė koncentracija, greitis ir funkcijų gausa, anksčiau ar vėliau paaiškėja, kad žmogus savo paties sukurtame mechanizme nebeturi nei laiko, nei vietos. Mažas miestas leidžia neatmesti modernybės, bet įkurdinti ją žmogui suvokiamame mastelyje.

Raseiniai tam turi retai vienoje vietoje sutampančių prielaidų: strategiškai gerą padėtį gyvenimui ir aukštos pridėtinės vertės verslui, jau egzistuojantį vaikštomumą, natūralų žalumą ir švarų orą, palankų užstatytų bei atvirų erdvių santykį ir Šiluvą – tarptautinio žinomumo katalikišką centrą. Net miesto netobulumai šiuo atveju nėra nuosprendis, nes mažame mastelyje juos galima ištaisyti greičiau ir tiksliau.

NACIONALINIO SUSIVIENIJIMO PASIŪLYMAI RASEINIŲ RAJONUI

ŠEIMA – NE ATSKIRA PROGRAMA, O SAVIVALDOS MATAS

Apie šeimą politikoje dažnai kalbama kaip apie vieną atskirą sritį. Tačiau šeimos kasdienybė nesidalija pagal savivaldybės skyrius. Jai vienu metu svarbi mokykla, darželis, būstas, transportas, sveikata, vaikų veiklos ir tai, kiek laiko lieka būti kartu.

Todėl kiekvieną didesnę savivaldybės sprendimą siūlome vertinti paprastu klausimu: ar jis palengvina šeimos gyvenimą, ar sukuria dar vieną pareigą ir kelionę?

Raseinių pranašumas prieš didmiestį gali būti laikas. Trumpesni atstumai savaime dar nėra vertė. Vertė atsiranda tada, kai mokyklos, būreliai, transportas ir paslaugos yra suderinti taip, kad tėvams nereikėtų visos dienos paversti vaikų vežiojimu.

Kitas prioritetas – stiprus vaiko startas. Mažesnė savivaldybė negali pasiūlyti tokio pat veiklų kiekio kaip Kaunas ar Vilnius, todėl turi konkuruoti kokybe. Raseinių mokinys turi gauti tvirtus pagrindinių dalykų pagrindus, pagalbą, kai atsilieka, ir didesnę iššūkį, kai gali daugiau. Mokytojų pritraukimas negali būti paliktas vienai mokyklai – tai visos savivaldybės užduotis, susijusi ir su būstu, darbo krūviu bei profesine perspektyva.

Fizinis pagrindas taip pat turi būti prieinamas kiekvienam vaikui. Plaukimas yra saugumas. Gimnastikos pagrindai – koordinacija, taisyklingas judėjimas ir kūno valdymas. Tikslas nėra keli čempionai. Tikslas – kad šeimos pajamos nenulemtų, ar vaikas įgis bazinius gyvenimo įgūdžius.

Tai nereiškia, kad kiekvienoje gyvenvietėje bus visos tos pačios veiklos. Tačiau jos turi būti pasiekiamos: derinant transportą, tvarkaraščius, mokyklų erdves ir mobilius užsiėmimus.

Savivaldybės sėkmę šioje srityje reikia matuoti ne vien renovuotų pastatų skaičiumi. Svarbu, ką vaikas moka, ar gauna reikalingą pagalbą, kiek šeimai kainuoja ir kiek laiko užima jo kasdienė logistika.

SUGRĮŽIMAS PRASIDEDA NUO ADRESO

Žmogus gali mylėti Raseinių kraštą, turėti čia šeimą ar darbą, bet negrįš, jeigu neturės kur normaliai apsigyventi. Todėl kalbos apie sugrįžimą turi prasidėti ne nuo šūkių, o nuo adresų.

Dažnai sakoma, kad mažesniame mieste būstas pigesnis. Tačiau pigus būstas nebūtinai yra prieinamas. Jauna šeima gali nerasti tinkamo buto, atvykęs gydytojas ar mokytojas – kokybiškos nuomos, o senas ir pigus būstas gali pareikalauti tokių investicijų, kurių žmogus negali prisiimti.

Svarbus ir likvidumas. Šeima turi žinoti, kad pasikeitus aplinkybėms būstą galės parduoti arba išnuomoti. Jo vertę kuria ne vien sienos, bet ir aplinka: mokykla, darželis, susisiekimas, viešosios erdvės ir aiški teritorijos perspektyva.

Savivaldybė neturi žadėti pastatyti būsto visiems. Tačiau ji gali parengti žemę statybai, atvesti infrastruktūrą, sudaryti realų nenaudojamų pastatų sąrašą ir su privačiu sektoriumi išbandyti kokybiškos ilgalaikės ar išperkamosios nuomos modelį.

Pradėti reikia ne nuo brangaus pažado, o nuo nedidelio pilotinio projekto. Pavyzdžiui, parengti keliolika būstų trūkstantiems specialistams, jaunos ar sugrįžtančioms šeimoms, aiškiai įvertinant realią paklausą, kainą ir rezultatą. Veikiantį modelį galima plėsti, neveikiantį – taisyti, kol jis dar netapo brangia klaida.

Sugrįžtančiam žmogui taip pat reikia vieno aiškaus kelio. Kur rasti būstą? Ar yra vieta vaikui darželyje? Kokios darbo ir verslo galimybės? Kas padės sutvarkyti pirmuosius formalumus? Šią informaciją savivaldybė gali sujungti į vieną paslaugą, o ne palikti žmogui pačiam vaikščioti po skirtingas įstaigas.

Žmogus neturi būti priverstas išvažiuoti vien todėl, kad jo krašte neliko elementarių sąlygų gyventi. Mūsų tikslas nėra sulaukyti. Mūsų tikslas – padaryti taip, kad likti arba sugrįžti būtų racionalus sprendimas.

SAVIVALDYBĖ, KURI NE PERSIUNČIA, O IŠSPRENDŽIA

Gyventojui neturi rūpėti, kaip funkcijos padalytos tarp savivaldybės skyrių. Jis kreipiasi į vieną instituciją ir pagrįstai tikisi vieno aiškaus atsakymo.

Šiandien sudėtingesnis klausimas per dažnai keliauja iš vieno darbuotojo kitam. Žmogus dar kartą pasakoja tą pačią istoriją, pateikia dokumentą, kurį institucija jau turi, ir galiausiai gauna ne sprendimą, o naują kontaktą.

Tai galima pakeisti ne vien nauja informacine sistema. Kiekvienam sudėtingesniau klausimui turi būti paskirtas vienas atsakingas darbuotojas, kuris seka jo eigą iki pabaigos. Žmogus turi matyti terminą, dabartinę stadiją ir aiškią priežastį, jeigu sprendimas vėluoja.

Savivaldybės veikimo principas turi keistis iš įtarumo į pasitikėjimą. Pasitikėjimas nereiškia kontrolės atsakymo. Kontrolė būtina ten, kur pažeidimas gali padaryti realią žalą. Tačiau sąžiningas gyventojas ar verslas neturi nuolat įrodinėti, kad nėra pažeidėjas. Pirmiausia reikia aiškiai paaiškinti reikalavimą ir padėti jį įvykdyti. Žinoma, už sąmoningą pažeidimą turi laukti reali atsakomybė.

Pradėti siūlome nuo procesų audito. Ne nuo aklo etatų mažinimo, o nuo klausimo, kur darbas dubliuojamas, kur sprendimas be reikalo pereina kelis kabinetus ir kur trūksta stipraus specialisto. Tada galima trumpinti procesus ir geriau apmokėti kompetenciją, kuri iš tiesų kuria rezultatą.

Dalis problemų priklauso ne vien savivaldybei. Todėl Raseiniai turi telkti kitas kaimiškas savivaldybes sprendžiant persidengiančius klausimus su NŽT, „Via Lietuva“, ministerijomis ar vyriausybe. Ne tam, kad būtų paskelbtas dar vienas pareiškimas, o tam, kad ta pati problema nebūtų sprendžiama dešimtis kartų atskirai.

Tokios savivaldybės rezultatą galima išmatuoti: kiek trumpėjo atsakymo laikas, kiek klausimų išspręsta vienu kreipimusi, kiek kartų žmogaus prašyta jau turimų duomenų ir kokių bendrų sprendimų pavyko pasiekti su valstybe.

ĮVEIKLINTI TAI, KĄ JAU TURIME

Kalbant apie Raseinių ekonomiką dažnai pirmiausia ieškoma vieno didelio investuotojo ar naujo brangaus objekto. Investicijų reikia, tačiau mūsų problema ne visada yra turto ar infrastruktūros trūkumas. Dažnai nesugebame turimų vietų, objektų ir žmonių sujungti į veikiančią sistemą.

Virginių teritorija turi būti vertinama ne kaip laukimas, kol kada nors atsiras investuotojas, o kaip nuosekliai ruošiamas ekonominis mazgas. Investuotojas turi rasti aiškų sklypą, infrastruktūros planą, leidimų kelią ir vieną atsakingą partnerį savivaldybėje. Infrastruktūra neturi būti tiesiama aklai, bet ir negalime tikėtis rimtos investicijos rodydami tuščią lauką bei pažadą viską sutvarkyti vėliau.

Raseinių turgus taip pat gali būti daugiau negu prekybos vieta. Vieną aiškią savaitės dieną jis gali tapti vietos maisto, ūkininkų, smulkių gamintojų, amatininkų ir miesto kultūros įvykiu. Tam reikia ne vien stalų ar stogo, o taisyklių, nuolatinio organizatoriaus, patogaus laiko ir programos, dėl kurios žmonės ne tik ateina greitai apsipirkti, bet ir pasilieka.

Trečias pavyzdys – Šiluva, Dubysa ir Viduklė. Šiluva pirmiausia yra šventovė ir gyvenama bendruomenė, todėl jos nereikia paversti pramogų parku. Tačiau piligrimui ar svečiui galima pasiūlyti aiškų vienos dienos kelią: Šiluva, Dubysos kraštovaizdis, vietos maistas, Viduklė ir kitos rajono vietos. Keliautojui turi būti paprasta suprasti, ką nuveikti, kur pavalgyti, kaip nuvykti ir kodėl verta pasilikti ilgiau.

Šiuos skirtingus pavyzdžius jungia vienas principas: vieta ar objektas savaime vertės nesukuria. Reikia atsakingo šeimnininko, paslaugų grandinės, aiškaus grafiko, patogaus pasiekiamumo ir rezultato matavimo.

Raseinių ekonominė kryptis neturi būti vien „pastatyti daugiau“. Ji turi būti „geriau sujungti ir įveiklinti“. Taip galima auginti vietos verslą, pritraukti privačių investicijų ir kurti pajamas ne vien savivaldybės biudžeto lėšomis.